

הבימה
התיאטרון הלאומי

מרי סטיוארט

מותחן מסחרר

זילום ועריכה: חגית אסור

מרי סטיוארט

מאת: פרידריך שילר
עיבוד מודרני: רוברט אייק

ניהול הצגה: עידו הכהן, תמרה מובשוביץ
הצגה ראשונה: 22.11.2024,
אולם הבימרתף ע"ש ברטונוב
משך ההצגה: שעה ו-45 דקות
(ללא הפסקה)

עריכת תוכנייה: רמי סמו
צילום ועריכת פוסטר: חנן אסור
עיצוב תוכנייה: דפנה זילברשטיין

בימוי: אלדר גוהר גרויסמן

תרגום: דורי פרנס

עיצוב תפאורה: נטע הקר

עיצוב תאורה: נדב ברנע

עיצוב תלבושות: אביעד אריק הרמן

עריכה מוסיקלית: רמי אוסרווסר

צילום ועיצוב וידאו: שיר מוסן

עוזרת במאי: דנה פלסר

משתתפים:

מרי סטיוארט, המלכה המוגלית של סקוטלנד
המלכה אליזבת הראשונה, מלכת אנגליה
וויליאם ססיל, לורד בְּרֵלִי
לורד ג'ורג' טלבוט, רוזן שְרוֹסְפֶּרִי
סר אַמִיאָס פּוֹלְט, הסוהר הנוכחי של מרי
לורד אוֹבְסְפִין, השגריר הצרפתי
הנרי גְרִיין, רוזן קנט
וויליאם דִייוויסון, המזכיר של אליזבת
רוברט דִדְלִי, רוזן לסטר
מורטימר, אחיינו של פולט
הָאָנָה קֶנְדִי, המשרתת של מרי
סוהר/צלם

ליליאן ברטו/מאיה מעוז

ליליאן ברטו/מאיה מעוז

נורמן עיסא

אלכס קרול

דב רייזר

טל קלאי

ביר זליחובסקי

שחר רז

עודד לאופולד

רן מושיוב

רינת מטטוב

אוהד לאלו

המחזה

שתי מלכות נאבקות זו בזו. מרי סטיוארט כלואה כבר 19 שנה על ידי בת דודתה המלכה אליזבת ש"שבוייה" אף היא בתפקידה הרשמי והמחייב כשליטת אנגליה. המחזה מתרחש ב-24 שעות האחרונות לחייה של מרי, מהרגע שגזר דינה נמסר לה ועד ביצועו. ביממה האחרונה לחייה אנו עדים לסערה המטלטלת את יציבותה של אליזבת: ניסיונה העיקש לשמר את קדושת החיים של בת דודתה בכל מחיר, לבין רצונה להיות חופשייה מכל מחויבות. לצד זה, מתרחש מותחן פוליטי מטלטל בין הכוחות המנסים לשמור על המשך שלטונה של אליזבת לבין אלו המנסים להשמידה.

"החסד הוא יופיה של צורה
בהשפעת החופש"

פרידריך שילר

"שלשלאות הברזל וחוטי המשי,
אלה גם אלה כבלים"

שני צדדים של אותו המטבע

כאשר ביקש רוברט אייק משתי השחקנית הראשיות שליהק להפקה המקורית של "מרי סטיוארט", בבימויו ובעיבודו – ג'ולייט סטיבנסון וליה וויליאמס, לקרוא בקול תרגום ויקטוריאני עתיק של "מרי סטיוארט", התברר במהלך ההקראה שהיא תמשך חמש שעות... בנוסף, הבין אייק שהמחזה משחזר רגע נדיר בהיסטוריה המודרנית המוקדמת שבו גורלן של שתי נשים חזקות שלוב זה בזה. מדי ערב דמות ראשית אחת תוצא להורג, בעוד השנייה תחיה עם תחושת האחריות למעשיה. "ברגע שהחלטתי ששתיהן תגלמנה את מרי סטיוארט לסירוגין, חשבתי לעצמי: זה יכול להיות מבריק, אך לאיזה כיוון לקחת את הבחירה הזו. לאחר שקראתי שוב את המחזה, הבנתי שההחלפה שלהן צריכה להיות דרמטורגית, על הבמה, תוך כמיהה של כל אחת מהן להיות האחרת מוטל מטבע החורף את גורלן." בבחירה זו, מדגיש אייק את הבחירה השרירותית של הגורל. שתי נשים שהן המראה אחת של השנייה. אליזבת ומרי סטיוארט הן שני צדדים של אותו המטבע.

רשת סבוכה של יריבות וקנאה

המחזה "מרי סטיוארט" מתאר באופן מצמרר את שיאה של יריבות ממושכת בין שתי נשים – אליזבת מלכת אנגליה ובת דודתה, מרי מלכת הסקוטים. מאסרה של מרי בפקודת אליזבת, בעקבות תביעתה של הראשונה לכס המלכות והמתנתה להוצאה להורג חושפים את הקונפליקט בו נתונה אליזבת. סוף כל סוף היריבה המושבעת שלה כלואה, אך היא אינה מוכנה לקחת אחריות על מותה. נראה שמרי פוחדת ממותה, פחות מאשר אליזבת הפוחדת

להרוג אותה. מאחורי מסכות הכוח הפוליטי, הדמויות של שילר הן בשר ודם. הן מוקסמות האחת מהשנייה, אך לכודות ברשת סבוכה של יריבות וקנאה. אליזבת, הפוריטנית והפרגמטית רואה כיצד מרי המעודנת והראוותנית מתמרנת את הגברים בחייה ובכל זאת סובלת מאותה תחושת בדידות. יצירתו של שילר, אינה רק דרמה היסטורית משובחת על כוח, שאפתנות ואחריות, אלא דיוקן אינטימי של שתי נשים הלכודות בתפקידיהן הפוליטיים.

פרידריך שילר

משורר ומחזאי גרמני, מגדולי היוצרים בספרות הגרמנית. השפעתו ניכרה היטב על הספרות האירופית במאות ה-18 וה-19. יוהן כריסטוף פרידריך פון שילר נולד ב-1759 בדוכסות

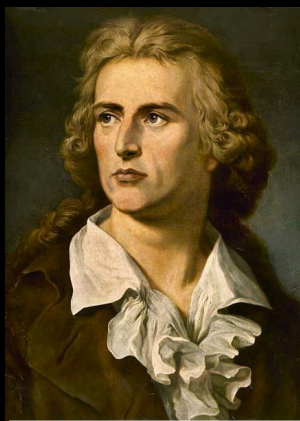
וירטנברג. בנו של רופא צבאי. לאחר שקיבל את חינוכו בבית הספר של הדוכס מוירטנברג, נשלח ללמוד רפואה ובמשך מספר שנים שרת אף הוא כרופא צבאי. אהבתו הגדולה של שילר הייתה ספרות ובגיל 22 פרסם את מחזהו הראשון "השודדים", אשר הועלה בתיאטרון הלאומי של מאנהיים. המחזה שהתבסס על אירועים היסטוריים אמיתיים ומתח ביקורת על עריצות השליטים התקבל בהתלהבות,

אך הוביל למאסרו של שילר על ידי הדוכס. שילר נמלט מן המאסר ומצא מקלט במנהיים, שם מונה כמחזאי ומנהל במה של תיאטרון מנהיים. ב-1784 הועלה מחזהו "מזימה ואהבה" שזכה אף הוא להצלחה. בתקופה זו החל לחבר את מחזותיו ההיסטוריים. "דון קרלוס" (1878) היה ניסיונו הראשון של שילר בכתיבת טרגדיה היסטורית.

שתיים עשרה שנים יחלפו עד שיפרסם את המחזה הבא. לאחר מחלה ממושכת ותקופת החלמה, עבר שילר לויימאר, שם התיידד עם גיתה. ידידותם הייתה מקור השראה ליצירות גדולות רבות

שהשניים כתבו. בהשפעת גיתה החל שילר לכתוב את ההיסטוריה של מערב אירופה. שתי עבודותיו העיקריות מאותה תקופה היו מאמרים היסטוריים: "תולדות הפרישה של ארצות השפלה המאוחדות" ו"תולדות מלחמת שלושים השנים".

המחקר המעמיק עבור הנושא האחרון סיפק לו חומר לטרילוגיה "וולנשטיין", אותה סיים ב-1799. מחזותיו האחרונים הוצגו בתיאטרון ויימאר: "מרי סטיוארט" (1800), "העלמה מאורליאנס" (1801), "הכלה ממסינה" (1803), "וילהלם טל" (1804). לצד כתיבת מחזות, פרסם שילר שירים, בהם בלדות המבוססות על אירועים היסטוריים. סגנון כתיבתו הרומנטי בעיקרו, עסק באידאלים יופי ועל אופיו הטוב והחופשי של האדם. ב-1805 מת שילר ממחלת השחפת.

רוברט אייק

מחזאי עטור פרסים, אשר שימש כבמאי בית בתיאטרונים "הדלונג" (2010-2013) ו"אלמידה" (2013-2019). כמו כן, כמנהל האומנותי של קבוצות התיאטרון "ארדן" ו"סוואן". עבודותיו מתרכזות בבימוי ובעיבודים מודרניים ליצירות קלאסיות, ביניהם: "האלכימאי", "1984" (בשיתוף דאנקן מקמילן), "האוריסטיאה", "הדוד וניה", "מרי סטיוארט", "המלט", "אדיפוס", "ברווד הפרא" "ציד המכשפות" ו"הדוקטור" (עפי"ו "פרופסור ברנרדי" מאת ארתור שניצלר). ב-2020 העלה הפקת המשך ל"בית בובות" של איבסן בשם "ילדי נורה". בשנה זו הוכרז רוברט אייק כ"אמן הצגות איבסן" בתיאטרון ITA, אמסטרדם בתמיכת קרן פיליפ לובסר.

העולם על פי אייק

בעבודה עם קלאסיקות, אני חוזר אל האימפולס, אל שורש, אל הדרמה הגדולה של המחזה. מנקה את האבק שהצטבר מתולדות הביצוע שלו. בתחילת העבודה, ההרגשה היא כפי שמנסים לחבר מכשיר חשמלי במדינה זרה והוא אינו פועל. אני מחפש את המתאם שיאפשר לחשמל של היום לזרום אל תוך החומר הישן ויסייע לו לתפקד, להפיק בו חיים חדשים. אם עדיין המחזה ישעמם את הקהל הוא רשאי ואף צריך לעזוב בהפסקה. חשוב למשוך קהל צעיר לתיאטרון. תעשיית התיאטרון תצטרך לחשב מסלול מחדש, משום שבעוד חמישים או שישים שנה היא תישאר ללא קהל.

רוברט אייק

מרי מלכת הסקוטים VS אליזבת הראשונה

איום על כס המלכות: מרי הייתה נינתו של הנרי השמיני, מלך אנגליה, והאחרונה בתור לכס המלכות אחרי ילדיו. בנוסף, התחנכה על ערכים קתוליים. אליזבת שירשה את הכתר לאחר מות אחותה למחצה, מרי הראשונה, הנהיגה שלטון פרוטסטנטי. בזמן שמרי נהנתה מתמיכת הקתולים הן בסקוטלנד והן באנגליה, קתולים רבים ראו באליזבת, בתו של הנרי מנישואין השניים לאן בולין, בלתי ראויה למלוכה. ב-1568 שלחה מרי מכתב לאליזבת בו היא מבקשת סיוע ממנה. טרם התקבלה תגובה מהמלכה, חצתה מרי את הגבול ונלקחה במהירות למעצר.

כבתו היחידה של ג'יימס החמישי המנוח משושלת סטיוארט, מרי הפכה למלכת סקוטלנד בגיל שישה ימים בלבד. נישואיה לפרנסואה השני, מלך צרפת, הפכו אותה למלכת צרפת בהיותה בת 16. עם מותם של פרנסואה ושל אמה, מארי דה גיז, חזרה מרי בחוסר רצון לסקוטלנד, שם נאלצה להתמודד עם אקלים דתי ופוליטי מתוח. לאחר שהאשמה ברצח בעלה השני, לורד דרנלי והשערורייה שעוררו נישואיה לג'יימס הברן, רוזן בות'וול נאלצה מרי לברוח לאנגליה. שם, ביקשה מקלט אצל המלכה אליזבת הראשונה, בת דודתה. למרות היותן בנות דודות, מרי ואליזבת לא נפגשו מעולם. הסיבה לכך הייתה

על קתולים ופרוטסטנטים

בין שתי האמונות: הקתולים נוטים להאמין בכוח ובעליונותו של האפיפיור, בחשיבותה של מרי, אמו של ישו, בהתעסקות ובהכרה בקדושים ספציפיים, בהודעה על חטאים לשליח ארצי (וידי מול הכומר) ובהתייחסות מוגברת לטקסים ועבודות אנושיות/מאמץ בהשגת הישועה. משנתם של הפרוטסטנטים דוגלת בכך כי התנ"ך הוא הסמכות היחידה לאמונה נוצרית, חסד יכול להינתן רק על ידי אלוהים והוא הדרך היחידה לישועה, הישועה באה דרך האמונה של הפרט או היחסים עם ישו המשיח ולא דרך טקסים, ישו הוא המתווך היחיד בין אלוהים לאדם ורק דרכו מגיעה הישועה, התהילה והכבוד מוקדשת רק לאלוהים, אין בן אנוש, אפילו אם קדוש או מכובד, הראוי לשבחים דתיים.

הנצרות כוללות מגוון רחב של פלגים וקבוצות, לכל פלג וקבוצה מאמינים, מסורות ומנהגים משלהם. בראשן עומדות הכנסייה הקתולית והכנסייה הפרוטסטנטית. מערכת היחסים בין שתי הכנסיות, החלה במאה ה-16 עם תחילת הרפורמציה הפרוטסטנטית, אשר במהלכה קמו והתבססו פלגים נוצריים חדשים שדחו את סמכות הכנסייה הקתולית ואת האפיפיור. בסיסה של הדת הפרוטסטנטית בחיבור "95 התזות" בו כפר מרטין לותר, נזיר וכומר מהעיר ויטנברג בגרמניה, בכנסייה הקתולית וטען, בין היתר, שאין בסמכותה להבטיח גאולה בעולם הבא. משנתו של לותר התפשטה ברחבי אירופה, חילקה אותה בין תומכי הכנסייה הקתולית ובין תומכי הדת החדשה – הפרוטסטנטים והובילה לשורת אירועים אלימים ובווערים. ההבדלים הבולטים

הנפשות הפועלות

הדמויות המופיעות במחזה כולן היסטוריות פרט לסר אדוארד מורטימר. דמותה של אנה קנדי מבוססת על ג'יין קנדי, בת הלוויה של מרי מלכת הסקוטים.

סר ויליאם ססיל, ברון ברלי הראשון (1520 – 1598)

יועצה האישי של המלכה אליזבת הראשונה ברוב שנות מלכותה. כיהן פעמיים כמזכיר המדינה וכלורד הראשון של האוצר, אחת המשרות הבכירות ביותר באנגליה. היה חבר במועצה מלכותית המייעצת לריבון הממלכה המאוחדת ובמסדר הבירית הנעלה.

ג'ורג' טלבוט, הרוזן משרוסברי ה-6 (1528 – 1590)

נודע כאחד האנשים העשירים ביותר באנגליה. שימש כלורד לוטננט של המחוזות יורקשייר, נוטינגהמשייר ודרבי שייר וחבר בבית הלורדים. כאחד מאנשי החצר המהימנים ביותר של אליזבת הראשונה, הפך שרוסברי לאפטרופוס של מרי, מלכת הסקוטים ב-1569. היא נשארה באחריותו במשך ארבע עשרה שנים, רובן בילתה בטירת שפילד. יחסיו הקשים עם אשתו, בס מהארדוויק הובילו לשמועות על 'אינטימיות לא נאותה' בין שרוסברי לאסירה.

סר אמיאס פולט (1532 – 1588)

דיפלומט אנגלי. פורטני קנאי בעל אופי קשוח. בחודש ינואר 1585 מונה על ידי המלכה אליזבת הראשונה לסוהר של מרי מלכת הסקוטים ושימש בתפקיד זה עד להוצאתה להורג. בין היתר, חשף את פעילותן של נשים שסייעו למרי בהתכתבויותיה הסודיות. ביניהן, אישה שהתגוררה בסמוך לטירה, שתפקידה היה להעביר מכתבים ממרי לבנה, ג'יימס השלישי. בספטמבר 1586 הזמין את מרי לרכוב יחדיו כתחבולה. היא נלקחה על ידו לטירת פותרינגהיי ושם בוצע גזר דינה. קודם לכן, התבקש להתנקש בחייה כדי לחסוך מאליזבת את מעורבותה במותה, אך סרב לכך.

שארל דה ל'אובספין (1580 – 1653)

דיפלומט ופקיד ממשלתי צרפתי. שימש כשגריר צרפת בהולנד (1609), בהולנד ההבסבורגית (1611-1616), בוולטלינה (1626) ובאנגליה (1629-1630). לאחר מכן קיבל לידייו את תפקיד שומר החותמות (שר המשפטים). לאחר שקשר קשר עם הדוכסית דה שברוז נגד הקרדינל רישלייה, נשלל תפקידו והוא נכלא בטירת אנגולם למשך עשר שנים.

הנרי גריי, רוזן מקנט ה-6 (1541 – 1615)

היה חבר בבית הלורדים ומקורב לבית המלוכה. אחד מארבעים חברי הוועדה אשר הטילו גזר דין מוות על מרי מלכת הסקוטים, בפברואר 1587. בישר למלכה על גזר דינה (יחד עם הרוזן משרוסברי) וכן נכח במעמד. סרב לבקשתה להיפגש עם הכומר המוודה שלה וכן לאפשר למשרתיה להיות נוכחים במעמד ההוצאה להורג. תנגדותו זו נפסלה על ידי חברי הוועדה האחרים.

ויליאם דייויסון (1541 – 1608)

דיפלומט אנגלי ומזכירה של המלכה אליזבת הראשונה. כנושא משרה זו, היה פעיל בכריתת בריתות עם ידידיה הפרוטסטנטים של אנגליה בהולנד ובסקוטלנד, לצורך יצירת גוש פרוטסטנטי שיעמוד איתו במלחמת דת מול צרפת. היה מעורב בהוצאתה להורג של מרי, מלכת הסקוטים ובשל כך הפך סומן כאחראי על מימוש עונשה.

רוברט דאדלי, רוזן לסטר (1532/33 – 1588)

אציל אנגלי, נאה ושאפתן. יהירותו ערערה את יעילותו כמנהיג פוליטי וצבאי. היה מקורב לאליזבת הראשונה, עימה ניהל כביכול קשר אינטימי בזמן נישואיו. על אף שהחליטה לא למסד את יחסיהם, מותו בגיל 56 הוביל את אליזבת להסתגר בארמונה. את המכתב האחרון שדאדלי כתב לה שמרה ליד תיבת התכשיטים שלה.

ג'יין קנדי

בת לווייתה של מרי מלכת הסקוטים. התאמנה רבות כדי לסייע לה להימלט לאנגליה (זינוק וקפיצה מהחלון). מילאה תפקידים שונים בטירות בהן שהתה יחד עם מלכתה האסירה. בטירת טוטברי היא נרשמה כ"משרתת". בטירת שפילד כ"עוזרת של החדר". במקורות אחרים מצוין שג'יין הייתה אחראית על התכשיטים של מרי וגם על המצעים והכביסה. ג'יין ליוותה את מרי אל הפודיום בו נערף ראשה והייתה זו שנבחרה על ידה לקשור את כיסוי העיניים טרם ביצוע גזר הדין. על שירותיה, העניקה לה מרי בצוואתה סכום של 1000 פרנק.

טיפת אהבה בים של כאב

נפלה בחלקינו הזדמנות של פעם בחיים. לעבוד בו זמנית, לסירוגין, על שני תפקידים של שתי מלכות, נשים גדולות מהחיים. לעלות על הבמה כשאין לנו מושג מה אנחנו משחקות ולגלות את גורלנו לאותו ערב, לעיני הקהל, בהטלת מטבע. זו הרפתקה חד פעמית, נדירה ולא מובנת מאליה, בטח ובטח בתקופה כל כך קשה, מלאה בחדשות עצובות ומפחידות שמטלטלות את ימינו ואת קיומנו, כשהמוות שורה בכל פינה והחטופים עדיין במנהרות. למרות כל אלה ואולי דווקא מתוך הצורך הגדול של הקהל בתרבות, במקום שבו אפשר לברוח לשעתיים לעולם אחר, לצרות של אחרים, זכינו לעשות תיאטרון קלאסי ואיכותי ולפגוש את המקום הזה בלב - הסוער, השמח והרועד, ממלאכת המשחק והיצירה. הלב הולם בחוזקה ובמהירות בכל פעם מחדש ברגע ההגרלה ואין לי באמת העדפה את מי אני רוצה לשחק. שני התפקידים מתגמלים, מסעירים ומורכבים ושתי המלכות הן נשים מרתקות ומלאות

עוצמה ותעוזה. שתי נשים שהובילו מדינות ומהלכים פוליטיים במציאות פטריארכלית, תוך התמודדות יומיומית עם לחצים בלתי סבירים, בעולם גברי, רווי יצרים, כוחנות ואלימות, שתי נשים בודדות ואוהבות עד כלות, כל אחת בדרכה, שהצליחו להשאיר את חותמן על דפי ההיסטוריה, לנצח. לגלם אותן, זה חלום. אבל מעל הכל, נדמה לי שאחד הדברים שיישארו איתי מההצגה שלנו, הוא דווקא החוויה האנושית. העבודה על שני התפקידים, עוררה באופן טבעי דריכות מצד כולנו ודרשה אמון רב, קרבה, ערבות הדדית ויחסי אהבה למקצוע. גם בעבודה בינינו, גם עם אלדר גרויסמן הבמאי הנהדר שהוביל אותנו ברגישות ובעדינות כל הדרך אל הכתר ואל הכלא, גם עם צוות היוצרים וגם עם הקאסט המופלא שלצידו אנחנו משחקות, שגייס הרבה סבלנות ואורך רוח בחדר החזרות ושיחק שוב ושוב את אותן הסצנות איתנו, פעם עם זו ופעם עם זו... על המקום האנושי הזה, על החברות שבמקצוע - על הבמה ומאחורי הקלעים, על הנדיבות הקולגיאלית, אהיה לתמיד - אסירת תודה ומלאת אהבה.

אחותי... זאת שבתוכי

רוברט אייק עיבד וביים גרסה למחזה מרי סטיוארט... עפ"י החלטתו, בראשית כל הצגה תיערך הגרלה על ידי הטלת מטבע ובה יוחלט מי משחקת הערב את אליזבת מלכת אנגליה ומי את מרי מלכת הסקוטים... בבסיס הרעיון זכורה לי השאיפה שלו לייצר קינאה אצל השחקניות בגין התפקיד שלא ישחקו הערב... ובכן זה עובד. מרי היא צידה הלא ממומש של אליזבת, כל מה שהיא הייתה רוצה להיות, ואליזבת היא חופשיה ושולטת כפי שמרי חולמת להיות... האחת נשית ופרועה השנייה גברית וחמורה כמו מלך... כל אחת לרגעים היתה רוצה להיות בנעלי השנייה... וגם אני... כשאני קמה לשחק את מרי אני מרגישה שלא אספתי את אליזבת מהגן... שהפקרתי אותה בלעדי... וכשאני משחקת את אליזבת כל היצרים שהשארתי אצל מרי מאיימים לשרוף את כולי מכפות רגליי ועד

שיער ראשי... מעולם לא הערכתי כשחקנית את העובדה שיש לי תפקיד אחד והוא שלי... התחפרתי תמיד בבניית התפקיד והמאבק לייצר סיפור שלם היה הדבר היחיד שהעסיק אותי... כאן מעבר לקושי הטכני בו נדרשתי ללמוד שני תפקידים ראשיים, אני נאלצת להסתכל בעיניים כלות איך בכל פעם אחת נקרעת ממני והולכת אל שפתיים אחרות... והרי שתיהן שלי, שתיהן אני, שתיהן שני צידי המטבע, אבל ברגע ההכרעה אני נאלצת לגדוע אחת מתוכי ולמלא את זו שנותרתי בה בכל התשוקה, הקנאה, האהבה, הפחד והסחרור שאליהם היא לוקחת אותי... אז עד שאייק יכתוב מונודרמה על שתי המלכות, אקרע ממני בכל ערב מלכה ואשחק מתוך געגוע לאחרת, את המלכה השנייה.

מאיה מעוז

מרי סטיוארט - הפקות קודמות בתיאטרון הישראלי

1961

תיאטרון הקאמרי

בימוי: גרשון פלוטקין

תרגום: דן מירון

חנה מרון/אורנה פורת

בתיה לנצט

אליזבת

מרי סטיוארט

צילום: בוריס כרמי, אוסף מיתר, האוסף הלאומי לתצלומים על שם משפחת פריצקר, הספרייה הלאומית Meitar Collection, The Pritzker Family National Photography Collection, The National Library of Israel

1982

התיאטרון הלאומי הבימה

בימוי: הולק פרייטאג

עיבוד: הולק פרייטאג ודן מירון

תרגום: דן מירון

חנה מרון

מרים זוהר

אליזבת

מרי סטיוארט

צילום: יעקב אגור

2012

תיאטרון תמונע

תרגום: יותם בנשלום

עיצוב ובימוי: עירא אבנרי

שירי גולן

מיכל ויינברג

אליזבת

מרי סטיוארט

צילום: גדי דגון, באדיבות עירא אבנרי

מכתבה האחרון של מרי מלכת הסקוטים, אל הנרי ה-3 מלך צרפת, אחיו הצעיר של בעלה הראשון. נכתב בסמוך להוצאתה להורג.

מלכת הסקוטים
8 בפברואר 1587

אחי המלכותי, מאחר שעל פי רצון האלוהים, כנראה בגלל חטאי, הפקרתי עצמי לשליטתה של המלכה, בת דודתי, אשר מידיה סבלתי רבות במשך עשרים שנה כמעט, הנני נדונה לבסוף למוות על ידה ועל ידי אנשיה. ביקשתי את ניירותיי אשר הם לקחו ממני, כדי שאוכל לערוך צוואתי, אך לא מצאתי דבר שיוכל לשמש אותי, וכך לא נתאפשר לי לכתוב את צוואתי או לבקש להעביר את גופתי, כפי שהייתי רוצה, לאחר מותי, לממלכתך בה היה לי הכבוד להיות מלכה, אחותך ובעלת בריתך הוותיקה. הלילה, לאחר ארוחת הערב, דווח לי על גזר דיני: אני אוצא להורג כפושעת בשעה שמונה בבוקר. לא היה סיפק בידי למסור לך דווח מלא על כל שהתרחש, אולם אם תדבר עם רופאיי ועם יתר משרתיי חסרי המזל, תיוודע לך האמת, וכיצד, הודות לאלוהים, אני בזה למוות ומצהירה שהולכת אני אליו בהיותי חפה מכל פשע, אפילו אם הייתי נתינתם. האמונה הקתולית והבטחון שהכתר האנגלי מגיע לי בזכות רצון אלוהים, הם שני הגורמים בגללם אני נידונה, ובכל זאת אסור לי לומר כי אני מתה בגלל אמונתי הקתולית, אלא מפני החשש מהתערבותי באמונתם. ההוכחה לכך היא שהם הרחיקו את הכומר שלי ואף כי הוא נמצא בבניין, לא הצלחתי לקבל רשות להביאו אלי כדי שישמע וידווי וייתן לי את לחם הקודש האחרון, בו בזמן שהם דרשו נמרצות שאקבל את תנחומיו והוראותיו של כהן הדת שלהם, שהובא לכאן למטרה זו. נושא מכתב זה והמתלווים אליו, רובם נתיניך, יעידו על התנהגותי בשעתי האחרונה. לא נותר לי אלא לבקש מהוד מלכותך הנוצרי ביותר, גיסי ובעל בריתי הוותיק, אשר תמיד הצהרת אהבתך אלי, להוכיח את חסדך ונדיבותך בכל הנקודות האלה: ראשית כל על ידי צדקה, בשלמך למשרתיי המסכנים את התשלום המגיע להם - זהו נטל על מצפוני, שרק אתה תוכל להסירו. נוסף לזה - בתפילות לאלוהים למען מלכה אשר נשאה את התואר נוצרית ביותר, אשר מתה קתולית, נגזלת מכל נכסיה. באשר לבני, אני מצווה אותו לך, ככל שיהיה ראוי לך, משום שאינני יכולה לדבר בשמו. אני מרשה לעצמי לשלוח אליך שתי אבנים יקרות, קמעות נגד מחלות, מתוך בטחון שתהנה מבריאות טובה ומחיים ארוכים ומאושרים. קבל אותן מגיסתך האוהבת אשר במותה נושאת עימה חיבתה אליך. שוב אני מצווה את משרתיי לך. צווה, אם ברצונך, למען נשמת, כי חלק ממה שהינך חייב לי ישולם, וזה למען ישו הנוצרי, אשר אליו אתפלל מחר למענך, לכשאמות, שיישאר די הצורך כדי לערוך מיסה לזכרי וכדי לתת צדקה לנזקקים.

יום רביעי, בשתיים לפנות בוקר.
אחותך האוהבת והנאמנה.

מרי מ*

אל המלך הנוצרי ביותר, אחי ובעל בריתי הוותיק.

*מ = מלכה

ברקע, המכתב המקורי בכתב ידה של מרי.

www.habima.co.il 03-5266300

קופות: 03-6295555 כרטיסים לקבוצות: 03-5266744 רכישת הצגות חוץ: 03-5266714

הבימה

התיאטרון הלאומי תלמידים ונוער: